

Eureka!

De mens is en blijft iets unieks. Soms vertoont deze species uitermate primitieve trekken en vormen van kuddegeest. Af en toe kent deze species opvallende persoonlijkheden met bijzondere gaven. Deze laatsten manifesteren zich en tonen – in woord of daad – dat een mens soms onvermoede creativiteit bezit. Gelukkig kent ook de militaire organisatie dergelijke uitzonderingen op de grijze regel; zijn er op de diverse rangsniveaus individuen die er met kop en schouders bovenuit steken.

Maar opvallendheid zonder meer is geen verdienste. Regelmatig halen voorbeelden hiervan de pers. Zo bracht de *Telegraaf* onlangs – onder de pakkende kop 'Opleiding aan de KMA helpt korter maken' – een boodschap van de heer B. Snoep onder de aandacht.¹

Denkend over het Koninklijk Instituut voor de Marine (KIM) en de evenknie voor land- en luchtmacht, de Koninklijke Militaire Academie (KMA)

was hem duidelijk geworden dat beide opleidingen op de helling moesten. De eerste reden is, aldus het artikel, dat „meer dan de helft van de cadetten op de militaire hogeschool later in de praktijk toch niets meer doet met de vaak zeer specialistische kennis die ze hebben vergaard”. De tweede reden lag in het feit dat „meer dan de helft van de aan beide academies afgestudeerde adelborsten (sic!) toch nooit de top bereikt, dus waarom zou je ze daarvoor scholen?” De heer Snoep stelt voor alle aspirant-officieren een basisopleiding te geven. Tijdens hun loopbaan kunnen ze dan specialistische opleidingen volgen. Naar zijn mening kan de initiële opleidingsduur moeiteloos met de helft worden ingekort, door deze te ontdoen van aspecten die niets te maken hebben met de eerste functie vervulling. Een nieuw kabinet zou zich snel over deze bezuinigingsmogelijkheid moeten buigen. Het 'eureka!' is gekoppeld aan het ei van Columbus dat Nederland hier tussen de regels door krijgt aangedragen. Als meer dan de helft van enige categorie toch niet de top bereikt, hoef je ze daarvoor niet te scholen, althans niet bepaalde basiseigenschappen bij te brengen.

Hier liggen ongekende mogelijkheden tot bezuiniging. Waarom hebben zowel overheid als bedrijfsleven steeds op vele plaatsen academici ingenomen? Bij alle overheden, maar ook in het bedrijfsleven, dringt minder dan de helft van hen tot enige top door. Een nieuwe koers verdient aandacht; minder opleiding volstaat en tussentijds tanken we wat specialistische kennis bij. Het zou leuk zijn als het niet zo triest was, zeker in een tijd waarin een begrip als 'employability' ruimschoots aandacht krijgt. Twee opmerkingen: de eerste betreft die van de schoenmaker en de bekende leest. Wat heeft de uitgedragen boodschap van doen met datgene waarvoor een vakbondsbestuurder primair op aarde is? En dan de inhoud van de boodschap. Welk feitenmateriaal onderbouwt de gedachte? Is er een onderzoek dat aangeeft dat meer dan de helft van de cadetten (respectievelijk adelborsten) later in de praktijk toch niets doet met de 'vaak specialistische' kennis die ze heeft vergaard? Is het zo dat KIM en KMA voor de top scholen? Beide instituten verzorgen de initiële opleidingen. Zij verzorgen zowel een algemeen vormend deel op militair academisch niveau als een voorbereiding op de eerste functies binnen wapen, dienstvak, functiegroep of korps. Dat dit laatste in zekere zin specialistisch is, valt niet te ontkennen.

¹ De *Telegraaf*, 7 maart 1998, blz. 3.

nen. Een infanterist, een zee-officier en een personeelsofficier worden voorbereid op verschillende uitdagingen. Tegelijkertijd mag bekend worden verondersteld dat elke officier in zijn loopbaan in zowel meer 'specialistische' als meer algemene functies komt te werken. Het algemene deel van de opleiding richt zich dan ook op de samenhang der dingen. In het verdere verloop van de loopbaan zullen sommigen verder specialiseren, anderen zullen juist meer generalist moeten worden om het geheel te blijven overzien. Hiervoor kennen de krijgsmacht-delen een drietrapsmodel: beginnend met een brede initiële opleiding; een secundaire vorming en een ('paarse') tertiaire. Daarnaast een scala aan min of meer specialistische cursussen en studies.

De wereld waarin de officier moet kunnen functioneren, is gedurende de laatste jaren bepaald niet minder gecompliceerd geworden. Waar een jong officier vroeger nog lange tijd onder het waakzaam oog van ouderen ervaring verzamelde in een redelijk overzichtelijke wereld, wachten hem of haar nu totaal andere uitdagingen. De samenhang der dingen wordt al op de lagere niveaus gekenmerkt door constante verandering en toenemende complexiteit. Wat gaat 'Information Warfare' betekenen; wat wordt de rol van niet-letale wapens; wat wordt de toekomstige rol van de krijgsmacht? Hoe gaan we om met *Rules of Engagement*, hoe gaan we om met verantwoordelijkheden en bevoegdheden?

Tegelijkertijd is er de dagelijkse worsteling tussen effectiviteit en doelmatigheid; tussen operationele inzetbaarheid en wettelijke regelingen en tussen flexibiliteit en ordening. De officier zal daarbij met zijn omgeving op het gewenste niveau moeten kunnen communiceren; ook met de jurist, de econoom, de ingenieur en andere civiel-academisch gevormde gesprekspartners. Bij uitzendingen is de wereld niet minder complex. Ook een jong officier kan hier al snel in situaties met potentieel verstrekkende gevolgen verzeild raken. Niet minder ingewikkeld is een situatie als de krijgsmacht daadwerkelijk als zwaarmacht wordt ingezet. Dit alles dwingt tot bredere vorming omdat specialismen – bijna vanzelfsprekend – de neiging hebben om de wereld vanuit een wat engere optiek te benaderen.

Jammer dat deze dimensie schijnbaar niet wordt onderkend. Opleiden is investeren in het kostbaarste wat de organisatie bezit. Er lijkt meer nodig dan een oprisping om het halveren van een initiële investering te onderbouwen. Dit klemmt temeer in de wetenschap dat de secundaire vorming in de loop van de tijd is teruggelopen van twee naar één jaar. Mocht de journalist overigens de boodschap verkeerd hebben verwoord, dan blijft toch de 'zender' de bron van het bericht. Onze initiële opleidingen verdienen en krijgen gelukkig meestal meer weloverwogen aandacht.

Als het gaat om de KMA is 1998 overigens gelukkig ook om andere redenen een belangrijk jaar. Vijftig jaar geleden, op 1 mei 1948, werd het instituut in Breda heropgericht. In dezelfde stad waar het instituut in 1828, nu 170 jaar geleden, het licht zag. Over de perikelen rond het teruggaan naar Breda schreef F. Wismans een helder verhaal onder de titel: 'Over koehandel en oogappels'.² Geen enkele onduidelijkheid was er in 1947 bij de toenmalige minister van Oorlog, A.H.J.L. Fiévez over het niveau van de opleiding; die moest militair-wetenschappelijk zijn. Zijn opvolgers hebben hem in deze opvatting steeds gevolgd. Beide instituten, KMA én KIM, waren en zijn overigens steeds in beweging; de wereld waarop wordt voorbereid, is dat immers ook. Retoriek werd en wordt daarbij overigens gelaten voor wat het is: retoriek.

² Drs. F.J.P.W. Wismans, *Parade*, 9 (1989) aflevering 4, blz. 25 t/m 33.